

Во согласност со одредбите од членот 17 став (3) од Законот за финансиска стабилност („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 173/22) и членот 158-с точка 1) од Законот за супервизија на осигурување, Советот на експерти на Агенцијата за супервизија на осигурување на седница одржана на 28.12.2023 година донесе

Методологија за начинот на спроведување на макропрudentната супервизија и начинот на спроведување на макропрudentните инструменти и мерки на осигурителниот сектор

Агенцијата за супервизија на осигурување (во понатамошниот текст само: АСО) спроведува супервизија на друштвата за осигурување и останатите субјекти на пазарот на осигурување со цел да проверува дали нивното работење е усогласено со барањата за управување со ризици и останатите законски барања утврдени во Законот за супервизија на осигурување и останатите прописи со кои е регулирана работата на друштвата за осигурување и договорите за осигурување.

АСО ги идентификува, следи и анализира пазарните и финансиските случувања и останатите фактори од окружувањето кои би можеле да имаат влијание на друштвата за осигурување и на осигурителниот сектор, ги користи овие информации да ги идентификува ранливостите и на истите да посвети посебно внимание, доколку е неопходно да се повика и на својот мандат како супервизорски орган, со цел да спречи или да ги намали трендовите на понатамошно кумулирање и пренос на системски ризик кај поединечно друштво за осигурување или на ниво на осигурителниот пазар.

1. Воведни насоки

1.1 Со ова упатство АСО ги определува општите постапки и процедури по кои ја спроведува макропрudentната супервизија во согласност со Законот за финансиска стабилност. Постапките и процедурите кои ги применува АСО во спроведувањето на макропрudentната супервизија се пропорционални на природата, обемот и сложеноста на ризичноста и активностите на осигурителниот сектор врз финансиската стабилност во земјата.

1.2 Макропрudentната супервизија се состои од прибирање на податоци, анализа на пазарот и трендови, проценка на системски ризик, супервизорски мерки и транспарентност. Преку спроведувањето на макропрudentна супервизија АСО ги идентификува и, доколку е потребно, делува во насока на намалување на ранливоста на поединечни друштва за осигурување и на осигурителниот сектор предизвикана од шокови (внатрешни ризици, креирани во осигурителниот сектор) и развој и кумулирање на системски ризик на ниво на поединечно друштво за осигурување или на ниво на осигурителен сектор во целина (надворешни ризици). Внатрешните ризици вклучуваат настанување и развој на осигурителни и ризици поврзани со финансискиот пазар, кои би можеле да имаат неповолни влијание на осигурителниот сектор. Надворешните ризици се однесуваат на ризиците на поединечно друштво за осигурување или осигурителниот сектор по финансискиот систем и на реалната економја. Макропрudentната супервизија придонесува за финансиската стабилност преку минимизирање на можноста од настанување и влијанието на екстерналите по финансискиот систем и реалната економија генерирани или засилени преку нарушувања или престанок со работа на поединечни друштва за осигурување или вообичаени однесувања.

1.3 Макропрudentната супервизија вклучува идентификување, следење и проценка на:

- Секторски ранливости и заеднички изложености на осигурителниот сектор; и
- Ризикот од зголемување и пренос на шоките на финансискиот систем и реалната економија предизвикан од:

- Големината, сложеноста, недостаток на заменливост и/или меѓусебна поврзаност на едно нарушено, или во престанок со работа, друштво за осигурување; или
- Здружени активности или нарушувања на доволно голем број на поединечни друштва за осигурување кои вршат слична дејност и поради тоа се изложени на заеднички ризици.

1.4 Системски ризик може да биде дефиниран како ризикот од нарушување на финансиските услуги кој е предизвикан од оштетување на целиот или дел од финансискиот систем и има потенцијал да предизвика сериозни негативни последици по реалната економија. Системското влијание може да настане од индивидуални или секторски изложености на ликвидносен ризик, меѓусебна поврзаност (макроекономска и должничко-доверителска изложеност) или недостаток од заменливост на услугата како и поради други ризици. Овие ризици би можеле да се прошират на останатите делови од финансискиот систем преку ликвидација на средства, изложености или критични функции.

1.5 Макропрudentната супервизија може да помогне да се идентификува потребата за мерки на супервизија. Во спроведувањето на макропрudentната супервизија, АСО ќе ги земе предвид значајните ризици, на кои се изложени друштвата за осигурување и поширокиот финансиски систем, а кои ризици произлегуваат од нефинансиски правни лица и активности.

1.6 АСО ќе одговори навремено и согласно законскиот мандат на наодите од направените анализи од спроведувањето на макропрudentната супервизија.

2. АСО прибира податоци кои се потребни за спроведувањето на макропрudentната супервизија

2.1 Прибирањето на податоци за макропрudentни цели ги зема предвид следниве општи аспекти:

- Ефикасност во прибирањето на податоци: АСО ги испитува прво трошоците и придобивките пред да пристапи кон прибирање на податоци. Прибирањето на податоци треба да биде усогласено со целите за која намена би се користеле. АСО прво ќе ги користи веќе расположивите податоци а потоа би пристапила кон подготовка на ново барање на податоци и можност и способност за обработка на податоците;
- Валидација на податоци: пред да пристапи кон анализирање на податоци и давање на препораки по наодите, АСО ќе ги валидира податоците кои ги користи во проценката;
- Уверување во квалитетот на податоците: АСО редовно ќе ги евалуира соодветноста на прибраните податоци и потребите од податоци со цел да го опфати развојот на пазарот и соодветно да се справи со следниве можни недостатоци:
  - видот на прибрани податоци;
  - способноста да врши навремена и/или комплетна обработка на податоци; и
  - способноста навремено да прибира податоци кога ќе и притреба (ad hoc).
- Опфат: за спроведување на секторските проценки, прибирањето на податоци треба да опфати еден репрезентативен примерок од соодветниот пазар или ризик;
- Конзистентност: редовно прибраните податоци на стандардизирани сетови на информации треба да останат конзистентни во подолг временски период со цел да се анализираат трендови. Сепак, АСО ќе го зема предвид и развојните карактеристики на релевантните изложености; и

- Повремено (ad hoc) прибирање на податоци: со цел да се одговори на развој на нови ризици, АСО ќе го користи мандатот од членот 160 од Законот за супервизија на осигурување за барање на податоци од друштвата за осигурување, по потреба (на ad hoc основа).

2.2 Со цел соодветна проценка на ликвидносниот ризик, АСО може да побара податоци од друштвата за осигурување кои ќе обезбедат соодветни индикации за можна ликвидносна неусогласеност помеѓу средствата и обврските како на индивидуална основа така и за секторот како целина. Во ваков случај АСО може да побара од друштвата за осигурување извештаи за обврските кои би можеле да содржат информации за откупните вредности на полисите за осигурување, условите за осигурување кои се дел од осигурителниот производ и кои влијаат на зголемување или намалување на склоноста кон рани исплати под одредени околности (како на пример казни или одложувања во способноста да се добијат парични надоместоци по одредена полиса за осигурување), и рочната или откупната структура на обврските кои не произлегуваат од договорите за осигурување. АСО може да побара информации и за средствата на друштвата за осигурување и тоа за степенот на ликвидност на средствата и евентуални ограничувања за слободно располагање на средства кои се ставени како залог за исполнување на можни обврски по издадени деривативни инструменти.

2.3 АСО може да побара од друштвата за осигурување да доставуваат податоци во расчленета (грануларна) форма со цел да може да спроведе соодветна анализа на друштвата за осигурување како и на осигурителниот сектор од аспект на нивната осетливост на макроекономски шокови (како на пример осетливост на движењата на каматните стапки) и општите пазарни движења (како на пример осетливост на движењата на цените на акциите и средствата со фиксни приноси), како поткрепа на проценката за макроекономската изложеност.

2.4 Покрај податоците кои ги добива од друштвата за осигурување врз основа на правилата за известување, а со цел да обезбеди соодветна поткрепа за проценката на кредитниот ризик, АСО може да побара од друштвата за осигурување податоци за концентрацијата на средствата и обврските, во смисла на поединечен должник/доверител, пазар (на пример акција или обврска), сектор (како на пример финансиски или недвижности), и географско подрачје.

2.5 Покрај податоците кои ги добива од друштвата за осигурување врз основа на правилата за известување, а кои се однесуваат на општите и посебни услови на осигурување, тарифите на премии кои се применуваат на осигурителните производи, трошоците, штетите, реосигурувањето, трансакциите со поврзани лица, АСО може да побара и други податоци од друштвата за осигурување кои се однесуваат на општите движења во осигурителниот сектор, како на пример, развојот на штетите, заработените и гарантираните каматни стапки по полисите за осигурување на живот со гарантирани стапки, резервите, влијанието на пандемијата, промени во настанувањето на ризиците поврзани со инвалидитет, смртност, доживување на одредена возраст, во однос на применетите таблици на веројатност, промени во фреквенцијата и интензитетот на катастрофални ризици, промени во инфлацијата на медицински трошоци и промени во регулативата. АСО може да побара од друштвата за осигурување и податоци за структурата на средствата и обврските кои произлегуваат од активности кои не се непосредно поврзани од склучените договори за осигурување. Во рамките на потпишаните договори за соработка со супервизорски органи од други земји АСО може да побара податоци кои се однесуваат на работењето на друштвото за осигурување.

2.6 Покрај податоците кои ги добива од друштвата за осигурување врз основа на правилата за известување, АСО ги користи макроекономските податоци кои ги објавуваат Народната банка на

РМ, Државниот завод за статистика и Министерството за финансии, со цел да ја комплетира анализата за осигрителниот сектор. Овие податоци се однесуваат на општи домашни и меѓународни макроекономски варијабли (како на пример, каматни стапки, валутни курсеви, инфлација или биланс на плаќања, како и податоци за пазарната структура и конкурентноста) кои би можеле да бидат индикатор за макроекономска нестабилност и извор на ризик како за домашната така и за глобалната економија. Макроекономските податоци можат да се користат да се процени изложеноста на средствата и обврските на друштвата за осигурување на економски фактори. Доколку работењето на друштвото за осигурување е поврзано со странски пазари, АСО ќе прибира релевантни јавно достапни макроекономски податоци за значајните странски пазарни изложености.

3. Како дел од макропрудентната супервизија, АСО прави анализи на финансиските пазари и осигурителниот сектор, при што:

- **истовремено прави и квантитативни и квалитативни анализи;**
- **ги зема предвид историските трендови но и актуелните ризици и окружувањето; и**
- **ги зема предвид внатрешните и надворешните ризици.**

3.1 АСО развива постапки и процедури кои ќе и овозможат да прави анализи на трендови во осигурителниот сектор кои би можеле да имаат негативни екстерналии по финансискиот систем и/или негативно да влијаат на осигурителниот сектор. Овие трендови вклучуваат промени во економските услови и технологиите, како и случувања поврзани со околината, општеството и управувањето (ESG). Ваквите постапки и процедури треба да препознаат кога промената во изложеноста на друштвата за осигурување може да има потенцијално влијание на макропрудентните ризици.

3.2 Квантитативната анализа вклучува идентификување на трендови, отстапувања од просеци, меѓусебна поврзаност и/или концентрација на ризик на постоечки или ново идентификувани ранливости. Вообичаени методи на квантитативна анализа може да вклучат:

- хоризонтални проверки;
- описни статистики;
- тренд анализи; и
- статистичко моделирање со користење на историски податоци.

3.3 Квалитативната анализа вклучува спроведување на оценување кое се заснова на расудување, искуство, информации и останати други фактори кои не би можело да се мерат, или квантифицираат, со останатите вообичаени методи. Квалитативната анализа би можела особено да биде релевантна за оценување на настани кои се карактеризираат со ниска веројатност да се случај но со висок интензитет доколку се случај со ограничени расположиви квантитативни податоци.

3.4 АСО спроведува хоризонтални проверки кои треба да и овозможат да го утврди опфатот на деловни практики помеѓу друштвата за осигурување во врска со одредено конкретно прашање (на пример, проценката на соодветноста на претпоставките кои ги користат друштвата за осигурување при пресметката на техничките резерви). Хоризонталната проверка може да помогне да се открие кои друштва за осигурување применуваат значително полоши деловни практики од просекот во индустријата, и оттука да и овозможи на АСО доволен аргумент за да преземе евентуални понатамошни дејствија. Хоризонталната проверка може да обезбеди и еден агрегиран поглед за ризиците поврзани со конкретни изложености и/или активности и може исто така да помогне да се утврди дали пазарната пракса во целина е доволно ефективна да се справи со ризиците вградени во активноста.

3.5 Со цел хоризонталните проверки да бидат поефективни, АСО ќе го земе предвид следново:

- кога формира групи кои ќе служат како референтни за споредба, изборот на ваквите групи треба да има влијание на посакуваниот исход од проверката. АСО внимателно ќе одреди критериуми по кои ќе вклучи друштва за осигурување во референтната група;
- кога се врши проверка на друштво за осигурување кое врши дејност прекугранично, АСО во улога на супервизор на група ќе пристапи во проверка од таква перспектива на супервизор на група. Во ваков случај ќе се земат предвид анализите кои ги спровеле супервизорските органи на друштвата за осигурување кои се дел од референтната група или други страни (вклучувајќи меѓународни организации како што се IAIS, ММФ и Светската банка);
- резултатите од спроведените хоризонтални проверки можат да бидат од корист за супервизорската заедница во целина, особено доколку би се однесувале на системски ризик за осигурителниот сектор. Во оваа смисла, АСО би можела резултатите од ваквите проверки да ги користи во комуникацијата и размената на информации кои не мора секогаш да се однесуваат само за осигурувањето или да бидат од исклучиво осигурителна природа; и
- хоризонталните проверки не мора секогаш да бидат сложени вежби. Често може да се користат едноставни хоризонтални проверки од достапните извештаи на друштвата за осигурување поднесени до АСО со цел да се утврдат друштвата за осигурување кои значително отстапуваат од пазарните просеци и истите да се користат како аргумент за формирањето на супервизорско мислење за одредено прашање. Ваквите поедноставени анализи на дел од извештаите на друштвата за осигурување, вклучувајќи споредба на трендови и со референтни групи, можат да се искористат од АСО да идентификува подрачја со потенцијален ризик и да биде од помош при планирањето на следните супервизорски активности.

3.6 АСО развива соодветни форми на стрес тестови, кои ги применува на осигурителниот сектор во целина или на значаен примерок на друштва за осигурување, избран според изложеност на некои конкретни ризици кои треба да се оценат. Резултатите од анализите на осигурителниот сектор и на финансискиот пазар треба да бидат земени предвид при развојот на сериозно неповолни но сепак можни сценарија кои ќе бидат тествани при ваквите вежби. Сценаријата треба да ги рефлектираат тековните пазарни случувања и развојот на потенцијални неповолни движења во смисла на промени на пазарите и конкретни изложености специфични за осигурувањето. Со цел резултатите да бидат прикажани во контекст на осигурителниот пазар, АСО ги зема предвид карактеристиките на осигурителната супервизорска регулатива и структурата на средствата и обврските на друштвата за осигурување. Откако ќе спроведе стрес тест вежба, АСО ги комуницира потенцијалните ранливости и потенцијалните активности за ублажување со релевантните друштва за осигурување.

3.7 Иако податоците кои АСО ги прибира од друштвата за осигурување се историски, за работењето во минатото, сепак анализите на осигурителниот сектор треба да бидат насочени кон иднината, кога се развиваат сценарија кои се однесуваат на идни можни случувања. Сценаријата за стрес треба да земат предвид претпоставки дека пазарните динамики ќе доживеат промени, поради што историските податоци стануваат помалку релевантни.

3.8 АСО ги користи стрес тестовите да ги идентификува ранливоста и ризиците и да го оцени влијанието на осигурителниот сектор и на поединечни друштва за осигурување. Дополнително, стрес сценарија се од корист да се идентификува како овие можни влијанија би можеле да се прошират.

3.9 При оценувањето на внатрешните и надворешните ризици, АСО ја оценува изложеноста на друштвата за осигурување на ликвидносен ризик, степенот на меѓусебна поврзаност и зависност (изложеноста на макроекономски и должничко-доверителски односи), недостатокот на заменливост на услугата и останати ризици. Оценувањето на внатрешните ризици се однесува на степенот до кој друштвата за осигурување би можеле да бидат изложени на, или ранливи од, некој конкретен ризик во рамки на осигурителниот сектор, додека пак надворешните ризици се однесува на ситуации кога овие ранливости би предизвикале екстерналии кои потоа би влијаеле неповолно на останатите сегменти од финансискиот пазар или на реалната економија.

3.10 АСО ја следи ликвидноста на вложените средства на друштвата за осигурување во однос на обврските од договорите за осигурување, врз основа на нивните карактеристики. Дополнително, АСО анализира дали и колкава би била веројатноста некое големо друштво за осигурување, или неколку друштва за осигурување, поради природата на обврските, да се доведат во ситуација да мораат да продадат голем дел од своите средства. АСО врши редовни проценки на изворите на средства на друштвата за осигурување и на нивното потпирање на краткорочно финансирање.

3.11 АСО ја следи взаемната поврзаност и зависност со останатите институции од финансискиот систем (на пример, изложености на страната на средствата и обврските или преку деривативни инструменти). Во оваа смисла АСО соработува и разменува информации со останати домашни и странски супервизорски органи.

3.12 Макроекономската изложеност на обврските по договорите за осигурување непосредно зависи од карактеристиките на дадените гарантирани приноси во самите договори за осигурување на живот како и од останати договорни одредби и сложеноста на самите ризици вградени во нив. Следењето на макроекономските изложености треба да го земе предвид односот помеѓу средствата и обврските на друштвото за осигурување. Стрес тестовите можат да бидат од помош да се следат овие изложености.

4. АСО воспоставува постапка за оценка на можното системско значење на поединечни друштва за осигурување или на осигурителниот сектор.

4.1 АСО ја зема вкупната актива на друштвата за осигурување кога го разгледува потенцијалното системско значење на друштвото за осигурување. Кога го анализира системскиот ризик кој произлегува од осигурителниот сектор, АСО ги зема предвид заедничките изложености и активности.

4.2 АСО ги зема предвид карактеристиките на вршењето на работи на осигурување и останатото работење на друштвата за осигурување, како на пример активности кои се однесуваат на деривативни финансиски инструменти или потпирањето на краткорочно финансирање. АСО исто така ги анализира взаемните врски и зависности помеѓу друштвата за осигурување и останатите финансиски институции, и улогата која осигурителниот сектор во пошироки рамки на финансискиот систем во целина.

4.3 Како дел од оценувањето, АСО ги зема предвид новопојавените трендови кои би можеле да имаат влијание на изложеноста на осигурителниот сектор. Дополнително, АСО соработува и се координира со останатите супервизорски органи на финансискиот пазар во земјата (НБРМ, КХВ, МАПАС и Министерството за финансии) со цел да обезбеди дополнителни видувања за можните промени во изложеноста на ризици на друштвата за осигурување кои би се појавиле како резултат на развојот на останатите пазарни сегменти.

4.4 АСО може ги комуницира наодите од спроведените оценувања со засегнатите друштва за осигурување или со секторот во целина. АСО може да побара од друштвата за осигурување да превземат одредени активности со цел да ги ублажат одредени конкретни ранливости кои би можеле да претставуваат закана за финансиската стабилност.

5. АСО ги користи резултатите од спроведената макропрudentна супервизија, и утврдува можно системско значење на друштвата за осигурување и осигурителниот сектор, и доколку е потребно развива и применува соодветни супервизорски стандарди и регулатива.

5.1 Макропрudentната перспектива во развојот и примената на супервизорските стандарди и регулатива има за цел да се ограничи можното кумулирање на системски ризици и да се придонесе за јакнење на отпорноста на финансискиот систем. АСО во рамки на дадениот мандат настојува да обезбеди соодветна интеракција помеѓу спроведувањето на макропрudentна анализа и проценка, од една страна, и микропрudentна супервизија, од друга страна.

5.2 Во рамките на мандатот да донесува регулатива за осигурување и супервизорски стандарди и пракса, АСО ги има предвид супервизорските мерки кои се резултат на макропрudentната политика и приоритети. Повеќето макропрudentни инструменти се во суштина микропрudentни инструменти развиени или применети имајќи ја предвид макропрudentната перспектива. Преку намалување и ублажување на изложеноста на ризик, некои мерки кои првично имаат за цел заштита на осигурениците можат исто така да придонесат за финансиската стабилност преку намалување на веројатноста и интензитетот на можните негативни системски влијанија.

5.3 АСО го утврдува интензитетот и длабочината на супервизорските активности врз основа на направените оценувања за системското значење на поединечните друштва за осигурување или осигурителниот сектор. АСО делува во согласност со мандатот да спроведува супервизија на осигурување, со примена на соодветни супервизорски мерки, доколку идентификува системски ризик, во насока на намалување на истиот. Во согласност со одредбите од Законот за финансиска стабилност, доколку се утврдат едно или повеќе друштва за осигурување како системски значајни, или доколку повеќе друштва за осигурување придонесуваат за системскиот ризик, АСО ќе донесе супервизорски акти согласно мандатот да донесува подзаконска регулатива кои ќе бидат наменети кон тие друштва за осигурување со цел да се намали системскиот ризик. АСО ќе ги прошири овие регулаторни барања доколку е потребно и на други друштва за осигурување доколку утврди дека се системски значајни.

5.4 АСО може да се повика на законскиот мандат да спроведува супервизија на осигурување, и соодветно да ги користи следниве супервизорски мерки, како одговор на идентификуваниот развој на системски ризик:

- мерки кон друштвата за осигурување кои се однесуваат на:
  - управувањето со ризици;
  - обелоденувањето;
- превентивни или корективни мерки (циркуларни дописи, дописи со препораки, записници и наредби за отстранување на незаконитости, како и прекршочни санкции); и
- воведување на посебна управа и одземање на дозвола:
  - посебна управа во смисла на одредбите од ЗСО; и
  - планирање на одземање на дозвола, ликвидација и стечај на друштво за осигурување.

5.5 Супервизорските мерки имаат за цел да се намали ризикот од можно прелевање на криза или неправилно работење на поединечно друштво за осигурување или на заедничко ризично

однесување на група на друштва за осигурување или на цел осигурителен сектор. Во последниов случај, супервизорските мерки би можеле да имаат различни ефекти во текот на различни фази на економскиот, осигурителниот или кредитниот циклус. Оттука, АСО може да развие барања кои би се разликувале со текот на времето во зависност од економското окружување. Моментот кога овие барања ќе влезат во сила може да биде определен во правила (на пример нивното влегување во сила да биде по автоматизам доколку настанат одредени однапред предвидени услови) или дискрециони (со одлука на Советот на експерти на АСО). Пристап базиран на правила би бил потранспарентен но би подразбирал редовни оценувања на неговата соодветност во променети услови кои влијаат на осигурителното работење.

6. АСО објавува релевантни податоци и статистики за осигурителниот сектор

6.1 Објавувањето на податоци и статистики од страна на АСО е со цел зголемување на пазарната ефикасност преку овозможување на пазарните учесници да носат информирани одлуки и намалување на трошоците за јавноста да се стекнат со информации за осигурителниот сектор. Но, покрај оваа цел, објавувањето на податоци има и за цел да послужи како механизам за подобрување на пазарната дисциплина на начин што се стимулира споредбата кај поединечните друштва за осигурување со просечни вредности на секторот во целина.

6.2 АСО на својата веб страна редовно објавува агрегирани податоци за финансиската состојба и перформанси на осигурителниот сектор во целина.

Прилог бр. 1: Индикативни¹ показатели за следење на осигурителниот сектор за целите на макропрudentната супервизија

Опис на ризици/окружување	показатели	период	квантитативни	квалитативни	извор
Макроекономски податоци за проценка на изложеноста на осигурителниот пазар од фактори кои влијаат врз целата економија					
Солвентност					
	% Покриеност на потребното ниво на маргина на солвеност	полугодишно	да		АСО СИС
	% Покриеност на Гарантниот Фонд	полугодишно	да		АСО СИС
Профитабилност		полугодишно			АСО СИС
	поврат на капитал	полугодишно	да		АСО СИС
	поврат на средства	полугодишно	да		АСО СИС
	поврат на инвестиции	полугодишно	да		АСО СИС
	поврат на премии	полугодишно	да		АСО СИС
Микроекономски податоци за идентификување на варијациите во осигурителните трендови за подетална анализа					
општи податоци					
	пазарното учество на осигурителниот сектор во финансискиот сектор	годишно	да		АСО СИС
	коэффициент за пенетрација на осигурителниот сектор	годишно	да		АСО СИС
	коэффициент за густина на осигурителниот сектор	годишно	да		АСО СИС
	Херфиндал индекс	годишно	да		АСО СИС
	% на учество на странскиот капитал во осигурителниот сектор	годишно	да		АСО СИС
	сооднос провизии во однос на премии	полугодишно	да		АСО СИС
Осигурителни ризици					
Профитабилност					
	промена на коэффициент на штети	полугодишно	да		АСО СИС
	промена на коэффициент на трошоци	полугодишно	да		АСО СИС
	промена на комбинираниот коэффициент (неживот)	полугодишно	да		АСО СИС

¹ Листата на показатели е индикативна и подложна на ревизија и корекции базирани на анализи и професионални расудувања на лицата кои вршат стручни работи на супервизија

	промена на технички резултат (неживот)	полугодишно	да		АСО СИС
	промена на стапките за инвестирање наспроти гарантираните стапки (живот)	годишно	да		АСО СИС
	индикатор за концентрација во одредени класи	полугодишно	да		АСО СИС
	индикатор за раст на БПП во одредени класи	полугодишно	да		АСО СИС
	промени во БПП	полугодишно	да		АСО СИС
	промена во нето полисираната премија	полугодишно	да		АСО СИС
	промени во расходите (трошоците)	полугодишно	да		АСО СИС
	промена на активата	полугодишно	да		АСО СИС
	промена на пасивата	полугодишно	да		АСО СИС
	промена на политиката за исплата на дивиденди	годишно		да	посебна анализа
	промени на стапките за смртност и болест	годишно		да	посебна анализа
	промена на осигурителното покривање од правен аспект	годишно		да	посебна анализа
	промена на осигурителните цени	годишно		да	посебна анализа
	промена во политиките на инвестирање на средствата	годишно		да	посебна анализа
	промена на капиталните барања	годишно		да	посебна анализа
	промена на клаузулите во условите на осигурителните продукти	годишно		да	посебна анализа
Пазарен ризик					
	сооднос меѓу инвестициите со фиксна каматна стапка наспроти вкупните инвестиции	полугодишно	да		АСО СИС
	валутен сооднос меѓу активата и пасивата (живот)	полугодишно	да		АСО СИС
Ризик на ликвидност		полугодишно			АСО СИС
	пондер на коефициентот на ликвидност	полугодишно	да		АСО СИС
	промени во откупите и откажувањата (живот)	полугодишно	да		АСО СИС

	учество на депозити и пари и парични средства во активата	полугодишно	да		АСО СИС
	учество на кредити во однос на пасивата	полугодишно	да		АСО СИС
	вкупни побарувања по основ на премија неживот/ вкупна актива неживот	полугодишно			АСО СИС
Кредитен ризик (ризик од пропаѓање)					
	степенот на концентрација во средствата и обврските на осигурителниот сектор (живот и неживот)	годишно	да	да	АСО СИС
	специфични секторски инвестиции (финаниски или недвижности)	годишно	да		АСО СИС
	инвестиции во деривати	годишно	да		АСО СИС
	реосигурителна провизија во однос на добивката по оданочување	полугодишно	да		АСО СИС
	штети исплатени од реосигурител во однос на вкупно исплатените штети	полугодишно	да		АСО СИС
	сооднос на нето технички резерви/ бруто технички резерви	полугодишно			АСО СИС
	учество на ДХВ во вкупна актива	полугодишно			АСО СИС
Макроекономски податоци за проценка на ранливоста на осигурителниот пазар од макроекономски шокови					
	промена на стапката на БДП	полугодишно	да		НБРМ
	промена на стапката на инфлација	полугодишно	да		НБРМ
	промена на стапката на штедење	полугодишно	да		НБРМ
	промена на приносите на обврзниците	полугодишно	да		НБРМ
	промена на стапката на невработеност	полугодишно	да		НБРМ
	промена на каматната стапка	полугодишно	да		НБРМ
	промена на девизниот курс	полугодишно	да		НБРМ
	профитабилноста на банкарскиот сектор (ROE, ROA, ROI)	полугодишно	да		НБРМ
	промена на цените на акциите на домашниот пазар (наспроти промените на цените на акциите на осигурителниот пазар)	годишно	да		НБРМ/КХВ

Прилог бр. 2: Инструменти за следење на осигурителниот сектор за целите на макропрudentната супервизија

Посредна цел на макропрudentната политика	Макропрudentен инструмент	Канал на пренос и влијание
Спречување и намалување на ризиците од несолвентност		
	потребно ниво на маргина на солвентност	ја зголемува отпорноста на осигурителниот сектор за апсорбирање на загуби преку зајакната капитална позиција и/или преку обезбедување на адекватно ниво на технички резерви кои соодветствуваат за пријавените, но и непријавените штети
	потребно ниво на капитал во однос на гарантниот фонд	
	обезбедување на адекватно ниво на технички резерви/математички резерви	
Спречување и намалување на ликвидните ризици		
	коефициент на ликвидност	ја зајакнува отпорноста на осигурителниот сектор на можни ликвидносни проблеми на краток рок и го намалува ризикот од рефинансирање преку одржување на висококвалитетна ликвидна актива од страна на друштвата за осигурување
Спречување и намалување на кредитните ризици и пазарните ризици		
	лимита за вложување на средствата од капиталот	ја зајакнува отпорноста на осигурителниот сектор на шокови преку намалување на ризикот од концентрација на изложеност и ризикот од загуби поради ненаплатени побарувања.
	лимита за вложување на средствата кои ги покриваат техничките резерви/математичките резерви	
	валутна усогласеност на средствата кои ги покриваат математичките резерви со обврските од договорите за осигурување	

Претседател на Советот на експерти
Крсте Шајноски